

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută și realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Colecția „Biblioteca pentru toți” merge mai departe. După ce, mai bine de trei ani, „Biblioteca pentru toți” a făcut recurs la România și la valorile literaturii române, pledează, începând de astăzi, pentru literatura străină, într-o serie cu totul excepțională. Ne propunem ca, săptămână de săptămână, să vă oferim cărțile celei mai prestigioase colecții din lume, colecția „Nobel”. Marii scriitori care au obținut, din 1901, Premiul Nobel pentru Literatură și cele mai importante cărți ale lor vor face parte acum din „Biblioteca pentru toți”. În fond, recursul nostru nu se schimbă, rămâne același recurs la valoare, la marile opere ale literaturii universale.

Marius Tucă
Jurnalul Național

Sub ghețar

Motivația Juriului Nobel, 1955:

„Pentru forța epică vie prin care a reînnoit marea artă narativă a Islandei.“

Halldór Laxness
(1902-1998)

Sub ghețar

Traducere din limba engleză, prefață și note
de Crenguța Năpristoc

Halldór Laxness, *Kristnihald undir Jökli*

Copyright © 1968 by Halldór Laxness

Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency, Denmark

© Editura ART, 2012, pentru prezenta ediție

Credit foto: © Jóhannes Long

Cronologie de Bianca Burța-Cernat

JURNALUL NATIONAL

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:

Director: Marius Tucă

Director general: Dan Matiescu

Coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu

www.jurnalul.ro;

www.bibliotecapentrutoti.ro

GRUPUL EDITORIAL ART

Comenzi – Cartea prin poștă

C.P. 22, O.P. 84, cod 062650, sector 6, București

Comenzi – online

www.editura-art.ro

Redactor: Raluca Dincă

Tehnoredactor: Florin Paraschiv

Tipărit la Radin Print, prin reprezentantul pentru România

4 Colours Advertising, www.4colours.ro

Radin print

Colours
Advertisina

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAXNESS, HALLDÓR

Sub ghețar / Halldór Laxness; trad. de Crenguța
Năpristoc. – București: Art, 2012

ISBN 978-973-124-757-1

I. Năpristoc, Crenguța (trad.)

821.113.3-31=135.1

Cronologie

23 aprilie 1902 – Halldór Gudjónsson se naște la Reykjavík, în Islanda, într-o familie relativ înstărită, ca fiu al lui Guðjón Helgason (născut în 1870) și al lui Sigríður Halldórsdóttir (născută în 1872). La Reykjavík, tatăl este șef al unei echipe de muncitori angajați la construcția de drumuri.

1905 – Familia lui Halldór se mută într-un sat din nordul capitalei (la 12 mile de Reykjavík), unde cumpără o fermă. Satul se numește Laxness (în islandeză: „Peninsula somonului”); de aici și pseudonimul pe care și-l va lua scriitorul. Copilul are o natură contemplativă, ajutată de o sănătate fragilă. Învăță de la tatăl său să cânte la vioară, studiază pianul și o vreme visează să devină muzician. În același timp însă, băiatul manifestă înclinații literare, scrie povestiri romantice și legende istorice în versuri. Mai târziu, își va explica precocitatea acestor preocupări și râvna de a scrie cât mai mult, fără a pierde timpul, printr-o la fel de precoce manifestare a spaimei provocate de gândul morții. La doar șapte ani, pretinde că i s-a arătat, pe un deal din împrejurimile fermei, însuși Christos, care l-ar fi avertizat că peste un deceniu va muri. La treisprezece ani, încheie deja un roman de 600 de pagini.

1916 – I se publică primul articol într-un ziar din capitală. După studii elementare, urmează Gimnaziul din Reykjavík, fără a-l absolvi.

Respectiv, în 1918 Islanda își proclamă independența (dar va mai avea un rege danez până în 1944).

1919 – La numai 17 ani, debutează cu romanul *Barn Náttúrunnar* (*Copilul naturii*). Un an mai târziu, își va spune (citim în biografia ce-i este consacrată, în 2004, de către un cercetător islandez, Halldór Guðmundsson): „Trebuie să devin un mare scriitor sau să mor“.

Pentru Laxness, începe o lungă perioadă de căutări și tatonări, de preumblări prin lumea largă, de experiențe spirituale și politice. Condiția suficient de prosperă a familiei îi permite să călătorească în Europa și mai apoi peste Ocean, în Statele Unite.

Aflat pentru câteva luni în Danemarca, publică o povestire în limba daneză în cel mai important săptămânal din Copenhaga, succes care – după cum îi mărturisește mamei sale într-o scrisoare – îi întărește credința că a pornit pe drumul cel bun, „spre o cunoaștere a oamenilor și a lumii“, în virtutea căreia să poată deveni „un scriitor adevărat“.

1922 – În peregrinările sale prin Europa, poposește la o abație benedictină din Clervaux (Luxemburg) și decide să rămână o vreme aici.

1923 – Primește botezul catolic, adăugându-și cu acest prilej prenumele Kiljan (după numele unui sfânt martir irlandez, Kiljan). La Clervaux, dedică mult timp studiului; învață franceza și latina, citește cărți de teologie și de filosofie. Literatura rămâne una dintre preocupările sale și în această perioadă, cucerit de teoriile lui André Breton, scrie poezie de influență suprarealistă. Tot acum devine membru al unui grup ce milita pentru revenirea țărilor nordice la catolicism. După plecarea de la Mănăstirea Sf. Maurice de la Clervaux, pașii îl poartă la Londra, unde studiază la o școală iezuită, apoi la Lourdes și la

Respect p... Roma. Experiențele spirituale din această perioadă își vor găsi expresia în câteva dintre cărțile publicate de Laxness înainte de plecarea în Statele Unite.

1923 – Apare volumul de povestiri *Nokkrar sögur*.

1924 – Publică romanul *Undir Helgahnúk (Sub Muntele Sfânt)*.

1925 – Publică volumul de poeme *Únglingurinn í skóginum* și o carte de eseuri, *Kaþólsk viðhorf (Despre catolicism)*.

1927 – După ce e respins de mai multe edituri, apare romanul *Vefarinn Mikli frá Kasmir (Marele țesător din Kașmir)*, întâmpinat de criticul Kristjan Albertsson ca o carte care marchează o epocă – este primul roman modernist al literaturii islandeze. Roman cu substrat autobiografic, influențat într-o parte și de impresiile suscitade de lectura lui Proust, *Marele țesător din Kașmir* este atipic pentru proza islandeză a epocii, nu foarte deschisă către formule epice mai puțin tradiționaliste. Totuși, și în acest roman, și în cele care vor urma, modernismul lui Laxness este unul moderat.

Plecă în Statele Unite unde, punându-și între paranteze experiența religioasă, aderă la socialism – influențat probabil și de prietenia cu scriitorul american Upton Sinclair, cu care face cunoștință în California. Îl citește pe Joyce, fiind entuziasmat de romanul *Ulise*.

În cursul celor aproximativ doi ani petrecuți în Statele Unite, scrie scenarii de film pentru studiourile de la Hollywood, în căutarea succesului.

1929 – Oficiul pentru imigrație al Statelor Unite îi confiscă scriitorului islandez pașaportul; Laxness e la un pas de deportare. Îl salvează însă intervenția lui Upton Sinclair și a unei nepoate a lui Stephen Crane.

Publică un volum de eseuri cu caracter satiric, *Alþýðubókin (Cartea poporului)*, inspirat, în parte, din călătoriile sale.

1930 – Revine în Islanda, hotărât să pună capăt peregrinărilor primei tinereți și interesat să afle mai multe despre viața fermierilor, a pescarilor și a muncitorilor islandezi, fără a deveni însă adeptul vreunei forme de marxism radical. Spiritul său critic se exercită deopotrivă asupra inechităților sistemului capitalist și asupra iluziilor și a derapajelor stângii. În anii '30, va fi privit ca un „apostol al noii generații de scriitori islandezi“.

Se căsătorește cu Ingibjörg Einarsdóttir, pe care o cunoscuse în 1924. (Vor avea împreună un fiu, Einar Laxness.) Pierde casa și ferma din Laxness, dar situația sa materială se îmbunătățește grație unei burse de creație acordate de statul islandez.

Publică un volum de poezii cvasisuprarealiste, *Kvæðakver* (*Poeme*).

1931-1932 – Apar romanele *Þú vinoviður breini* (1931) și *Fuglinn í fjörunni* (1932), care formează un diptic epic ce transcrie istoria unei tinere islandeze, fiica unui pescar sărac. Traduse în alte limbi, cele două cărți vor fi publicate împreună sub titlul *Salka Valka* (*O istorie din Islanda*).

1932 – Vizitează pentru prima oară Uniunea Sovietică.

1933 – Publică un volum de povestiri, *Fótatak manna*, și un volum de proză eseistică, *Í Austurvegi* (*Drumul din Est*), reunind impresii ale primei sale călătorii în URSS, nu fără a nota, cu detașare, observații despre precaritatea vieții cotidiene, despre deficiențele sociale ori economice ale Imperiului Sovietic.

1934-1935 – Publică un amplu roman în două volume, *Sjálfstætt fólk* (*Oameni independenți*) – *Landnámsmaður Íslands* (*Pionierii islandezi*), 1934, și *Erfiðir tímar* (*Timpuri grele*), 1935 –, o saga ce urmărește destinul micilor fermieri islandezi la începutul secolului XX. Narațiunea, cu discrețe ecouri biblice, este construită în jurul unui personaj

Respectiv puternic care, deși aparent învins în lupta de câteva decenii cu o societate nu întotdeauna dreaptă și, într-un alt plan, cu soarta potrivnică, rămâne până la sfârșit fidel unor valori morale precum demnitatea și libertatea de acțiune conform propriilor convingeri. *Sjálfstætt fólk* este una dintre cele mai cunoscute și mai traduse cărți ale autorului. Aclamat încă de la apariție de comuniștii islandezi, romanul va putea fi totuși tradus și în Germania, în 1937 – ulterior însă, cărțile lui Laxness vor fi interzise în Germania nazistă a lui Hitler.

1935 – Apare volumul de proză scurtă *Dórður gamli halti*.

1936 – O întâlnește pe Auður Sveinsdóttir (cu șaisprezece ani mai tânără).

1937-1940 – În acest interval, apare tetralogia *Ljós Heimsins* (*Lumina lumii*) – compusă din romanele *Ljós heimsins* (*Descoperirea lui Dumnezeu*), 1937; *Höll sumarlandsins* (*Palatul de vară*), 1938; *Hús skáldsins* (*Casa poetului*), 1939; *Fegurð himinsins* (*Frumusețea Cerurilor*), 1940 – frescă islandeză în centrul căreia se află viața unui renumit poet popular.

1938 – Călătorește pentru a doua oară în URSS și are ocazia să înregistreze mai multe abuzuri ale regimului stalinist. Asistă la procesul public înscenat economistului Nikolai Bukharin – în seria proceselor intentate unor vechi bolșevici „deviaționiști de dreapta” – și la executarea acestuia. Publică volumul *Gerska æfintýrið* (*Aventura rusă*).

1939 – Se desparte de Ingibjörg Einarsdóttir. Se mută împreună cu Auður Sveinsdóttir la Mosfellssveit, în casa Gljúfrastein.

1941 – Traduce în islandeză unul dintre romanele lui Hemingway, *Adio, arme!*. Traducerea – apelând, se pare, la neologisme inadecvate – provoacă unele controverse.

1943-1946 – Apare trilogia *Íslandsklukkan* (*Clopotul din Islanda*) – cuprinzând romanele *Íslandsklukkan* (*Clopotul din Islanda*), 1943; *Hið ljósa man* (*Fecioara luminoasă*), 1944; *Eldur í Kaupinhafn* (*Pârjol în Copenhaga*), 1946 – inspirată din istoria poporului finlandez. În 1950, va finaliza o dramatizare a romanului.

În 1956, apare traducerea în limba română. Reproducem un fragment dintr-o cronică în care Alexandru Al. Şahi-glian vorbeşte despre romanul lui Laxness (Alexandru Al. Şahighian, în *Secolul 20*, an. XV, nr. 9, 1975, pp. 86-87):

Capodopera sa, romanul *Clopotul din Islanda* [...] marchează o dată importantă pentru Islanda: cucerirea independenţei naţionale în 1944. [...] romanul este tradus în româneşte de eminentul germanist şi traducător Mihai Isbăşescu (în 1962 romanul cunoaşte o reeditare). [...] traducerea *Clopotului din Islanda* rămâne o creaţie singulară, prin dificultatea şi varietatea sarcinilor la care trebuia să răspundă o asemenea tălmăcire, prin întinsul bagaj cultural pe care îl presupunea de la traducător, căci numai această condiţie fiind satisfăcută era asigurată perceperea corectă şi fină a elementelor dintr-un plan şi proiectarea lor corespunzătoare în plan românesc. Natura acestor greutăţi poate fi înţeleasă mai bine dacă răsfoim paginile „Fragmentului autobiografic“. Laxness îşi aminteşte cum, înainte încă de a şti să vorbească, bunica îi cânta vechile balade islandeze, iar mai târziu cum i-a povestit *saga* ale Evului Mediu şi i-a cântat imnurile epocii catolice: „N-am auzit vreodată – scrie el aici – vorbindu-se o islandeză mai pură: limba ei nu era arhaizantă, ca cea din *saga*, nici influenţată de latină, precum scrierile mai târzii ale Evului Mediu, nici amestecată cu cuvinte daneze, ca în cazul limbii islandeze din timpul Reformei, ci era limba unei culturi vechi de opt sute de ani, a vechii culturi a ţărănimii islandeze, intactă şi minunată, păstrând gustul locului de baştină, aidoma unui fruct sălbatic.“ Această literatură care fusese aşternută pe hârtie în timpul Evului Mediu, după ce circulase pe cale orală vreme de secole, poemele *Eddei* şi *Saga* aveau să impresioneze puternic imaginaţia tânărului Laxness. Luptele unor războinici vestiţi, despre care povesteşte *Edda*, luptele sângeroase dintre familiile colonizatorilor Islandei, relatate în *Saga*, lupta unui întreg popor împotriva pământului ostil (solul acestei

Respect (insule fiind vulcanic și puțin rodnic), toate aceste lupte, parte din ele aparținând legendelor și istoriei, altele însă, realității prezente, aveau să orienteze decisiv căutările artistice ale scriitorului. Lupta sub diverse forme va constitui centrul de greutate al mai tuturor scrierilor lui Laxness. Monumentala trilogie [...] înfățișează aspirația către libertate a unui popor mic, care a cunoscut timp de mai multe secole oprimarea.

1945 – Se căsătorește cu Auður Sveinsdóttir, cu care conviețuia deja din 1939.

1946 – Tradus în Statele Unite cu titlul *Independent People*, romanul *Sjálfstætt fólk* (*Oameni independenți*) este vândut în aproximativ 450 000 de exemplare. Conform unor zvonuri vehiculate de publicații americane, Laxness s-ar afla, în acest an, pe lista scurtă a favoriților la Premiul Nobel pentru Literatură.

Autorul intră în atenția FBI și a CIA.

1948 – Publică *Atómstöðin* (*Stația atomică*), roman-parabolă și totodată pamflet la adresa americanilor, care după război refuză să părăsească baza militară strategică din Islanda, de la Keflavik. (În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Islanda fusese ocupată mai întâi de britanici, apoi de americani; aceștia instalaseră aici o bază militară despre care se credea că ar fi putut deveni stație atomică.) Pornind de la acest roman, va scrie ulterior și o piesă de teatru. Este pentru prima oară propus pentru Nobel.

1950 – Figurează din nou printre autorii propuși să primească Premiul Nobel.

1951 – În timpul Războiului coreean, americanii ocupă Islanda. O parte a intelectualității islandeze protestează față de ocupația americană. (În 1956, încă se află pe teritoriul Islandei circa 5 000 de soldați americani.)

1952 – Publică romanul *Gerpla* (*Fericiții războinici*), critică explicită la adresa ideologiilor totalitare și avertisment cu

Respectiv, privire la mirajul primejdios pe care acestea îl pot exercita asupra oamenilor.

1953 – Primește Premiul Stalin pentru Întărirea Păcii între Popoare. Devine președinte al Asociației Islanda-URSS.

1954 – Se naște cel mai mic dintre cei patru copii ai scriitorului, Guðný Halldórsdóttir, care va deveni regizoare de film.

1955 – I se decernează Premiul Nobel, „pentru forța epică vie prin care a reînnoit marea artă narativă a Islandei”. Conferirea acestei distincții unui scriitor suspectat de atașament față de comunism provoacă mari controverse, mai ales peste Ocean, unde din această pricină Laxness va cădea victimă unui complot al tăcerii întreținut vreme de câteva decenii. Boicotarea operei nobelizatului islandez în spațiul american durează până spre sfârșitul anilor '90, când scriitorul e redescoperit odată cu publicarea unei noi ediții din *Oameni independenți* (în 1997). Îl întâlnește pe Bertolt Brecht în Berlinul de Est.

1956 – Dezaprobă intervenția armatei sovietice în Ungaria.

1957 – Publică *Brekkukotsannáll* (*Peștele știe să cânte*).

Împreună cu Auður Sveinsdóttir, pleacă într-un turneu prin Statele Unite, China, India, Egipt și Italia.

1960 – Apare *Paradísarheimt* (*Paradisul dorit*), roman subsumabil prozei de tip *saga*.

1961 – Vizitează România, unde este foarte bine primit de lumea scriitoricească. Prezența sa la București e înfățișată în mai multe reviste culturale ca un eveniment important. Într-un interviu (apărut în *Secolul 20*, an. I, nr. 7-8, 1961, pp. 172 și urm.), întrebat ce l-a determinat să devină scriitor, Laxness răspunde:

H.L.: De opt sute de ani „scrisul” constituie în Islanda o destindere națională – de la cioban la demnitar. [...]

Respect pentru... Dar personajele din nuvelele dumneavoastră cum ar fi, de pildă, Torfi Torfason, Nabukadneisar?

H.L.: Adevărul e că toți și toate sunt luate direct din viață. Sunt convins însă că oamenii pe care-i descriu, dacă ar trăi, nu s-ar recunoaște. Nu am ceea ce se cheamă un „carnet de scriitor“.

– Ce ați scris în ultimii ani?

H.L.: În ultimii cinci ani, am scris două volume de eseuri, două romane mari și o piesă de teatru. Nu demult am terminat o nouă piesă de teatru.

– La ce lucrați în momentul de față?

H.L.: În momentul de față, nu lucrez nimic, dar s-ar putea să mai scriu o carte.

Unui jurnalist de la *Gazeta literară* îi declară prevenitor că, dacă ar reveni cu altă ocazie în România, ar fi dispus să învețe limba lui M. Sadoveanu și a lui Zaharia Stancu. (Acesta din urmă, pe care îl cunoscuse cu ani în urmă la Moscova, vizitase, la rândul-i, nu demult, Islanda.) „Eu voi căuta să învăț românește. Faptul că vorbesc alte limbi străine – franceza, spaniola, italiana și știu și latina clasică – îmi va ușura munca. De altfel, înțeleg multe cuvinte, poate chiar fraze întregi. [...] Bucureștiul, chiar pe ploaie, e foarte frumos. Și românii sunt minunați.“ Reproducem un fragment mai amplu din acest interviu (Sergiu Brand, „De vorbă cu Halldór Laxness“, în *Gazeta literară*, an. VIII, nr. 20, 11 mai 1961, p. 6):

...L-am cunoscut luni seara. Kiljan pare glacial, distant, discuția trenează. După două minute, Kiljan se aprinde la față, vorbește repede, un vulcan islandez în erupție. Apoi din nou liniște de gheață. Ciclul se repetă. Și în momentele de „erupție“ e greu să notezi totul, cauți să reții cât mai mult fără a pierde din vedere fața, devenită subit mobilă, față care exprimă poate mai mult decât cuvintele.

Dar cine este acest Kiljan? [...]

– Câteva date biografice.

– Biografie? Iat-o (*pe masă apare pașaportul*). N-am nimic de spus în plus. Ce interesează toate aceste amănunte? Important e altceva...

Respect pentru Ce? (*Aștept încordat răspunsul.*)

– Păsările.

– ?

– Aș vrea să știu ce pasăre e aceea pe care am văzut-o azi la Constanța. Seamănă cu o pasăre neagră care anunță primăvara în Islanda. Toată lumea se bucură, cântă... (*Laxness fredonează o melodie caldă. E visător. Laxness e acum în Islanda lui dragă.*)

După o pauză continuă:

– Dumneata nu te pricepi în ornitologie, iar mie nu-mi plac biografiile. La Oslo a apărut o carte de 1 200 de pagini despre viața mea. Personal, nu am dat nicio dată. Sunt un oarecare. Un meșteșugar. Și, ca orice meșteșugar care-și iubește munca practică, mă feresc să fac teorie. De aceasta se ocupă profesorii de liceu. Nu mă pricep la literatură.

Tot timpul, aceeași reticență. Laxness se ferește de frazele mari, de sfaturi date de la înălțime. Vorbește despre orice – despre păsări, despre hrana care s-a standardizat în lume, despre clima în Filipine și la Constanța –, dar trebuie să întreprinzi adevărate manevre de învăluire pentru a ajunge la literatură.

– Câte romane ai scris până acum?

– Douăsprezece romane mari.

– Dar genul scurt?

– De douăzeci de ani n-am mai scris schițe sau nuvele. Nu am timp.

– O specializare?

– Poate. Nu cred că o schiță e mai greu de scris decât un roman sau invers.

– Ce-ai mai scris?

– Cinci piese de teatru, eseuri și un volum de poezii.

– Mi-ai spus că nu vă place teoria. Totuși, ai publicat câteva cărți de eseuri.

– Mi-a fost greu. Acum câțiva ani, trebuia să țin o conferință despre literatură la Oslo. Am lucrat câteva luni la textul unei singure conferințe. Îți repet: nu mă pricep la teorie.

– Atunci, practic. Ce ai scris în ultima vreme?

– Un roman și o piesă de teatru.

– Cât lucrați pe zi?

– Depinde. Și o oră, și două, și toată ziua. Spre exemplu, la *Clopotul din Islanda* am lucrat optsprezece ani; desigur, în paralel

Respect și cu alte cărți. Scriu mai ușor la mașină. Nici nu cred să mai existe scriitori care să nu folosească mașina de scris.

– La ce lucrați în prezent?

– Acum călătoresc. De aici plec în Germania, apoi în țările scandinave.

– Veți folosi impresiile de călătorie într-un viitor roman?

– Nu mai scriu acum romane. Vreau să scriu o comedie.

– Sunteți cumva de părerea acelor câțiva tineri literați francezi care susțin că romanul, cel puțin în forma sa clasică, e demodat?

Pauză. Și, deodată, erupția:

– „Avangardiștii“ ăștia din Paris nu știu ce este un roman. Vorbesc despre lucruri pe care nu le cunosc. E sfârșitul artelor. (*Zâmbet.*)

– Credeți?

– Desigur. Va veni vremea când toate pădurile pământului nu vor ajunge pentru hârtia necesară cărților. Toți oamenii de pe pământ vor citi. Să zicem o carte pe zi. Atunci va interveni știința. Poate televiziunea. Îți place acest... „sfârșit“?

– Da. Și vor fi și romane?

– Desigur. Numai pasiunea pentru știință, cu realizările ei spectaculoase, minunate, să nu-i îndepărteze pe tineri de la literatură.

– Și dumnevoastră ați spus că nu vă place literatura.

– Dacă mi-ar fi plăcut literatura, nu m-aș fi făcut scriitor, ci cititor. Iar teorie? (*Ton amenințător.*) Parcă în *Faust* se spune ceva împotriva teoriei.

– Vă place Goethe?

– Nu. Nu-mi place literatura germană. Cu o excepție: Heine. De altfel, mai sunt și alte lucruri – știți la ce mă refer – care nu mi-au plăcut în trecutul apropiat al Germaniei.

– Cred că putem vorbi și de prezent, în această privință, în vestul Germaniei. Ați citit ultimul discurs al lui Adenauer despre înarmarea atomică?

– Cred că numai nebunii citesc discursurile acestui bătrân. I-aș interna într-un azil de alienați.

Vorbesc acum cu Halldór Laxness, luptătorul pentru pace, care spunea:

– Sprijin toate măsurile susceptibile să împiedice acțiunea ațățătorilor de război. Dat fiind că războiul nu este altceva decât

Respect **un** asasinat fără seamnă al oamenilor, el nu are nimic comun cu soluționarea problemelor internaționale... Oamenii de bunăcredință nu trebuie să dea înapoi în fața niciunui efort pentru a întări frontul luptei contra pregătirilor unui război, contra militaristilor, contra tuturor asasinilor umanității, cunoscuți sau potențiali.

Acesta este mesajul unuia dintre cei mai profunzi și mai originali scriitori contemporani, format în afara și poate chiar împotriva oricăror mode literare.

Iar mesajul său artistic poate fi rezumat în aceste câteva cuvinte adresate tinerilor scriitori:

– Nu pot să le dau niciun sfat. Fiecare să-și descopere „America” sa.

„America” lui Laxness este Islanda, islandezii, o parte a întregului care este umanitatea. Această umanitate o servește Halldór Laxness.

Scrie o piesă de teatru absurd, *Strompleikurinn*, urmată – în 1962 și în 1966 – de alte două, de aceeași factură: *Prjónastofan Sólín* și *Dúfnaveislan*.

1963 – Denunță abuzurile sovietice într-un text autobiografic, *Skáldatími*.

1968 – Publică romanul fantastic-vizionar *Kristnihald undir Jökli* (*Sub ghețar*).

1969 – Primește Premiul Sonning (instituit în 1950 în Danemarca pentru „contribuții la dezvoltarea culturii europene”).

1970 – Apare romanul *Innansveiterkronika* (*Cronica unei comune*).

1972 – Publică *Guðsgjafapula* (*Poveste despre darurile lui Dumnezeu*).

1987 – Publică două volume de memorii, *Sagan af Brauddínu Dýra* (*Pâinea cea de toate zilele*) și *Dagar hjá Múnkum* (*Zile printre călugări*).

- Respectiv, în 1989 – Fiica scriitorului, Guðný Halldórsdóttir, realizează un film după romanul *Kristnihald undir Jökli* (*Sub ghețar*).
- 1995** – Bolnav de Alzheimer, se internează într-o clinică din afara Reykjavíkului.
- 8 februarie 1998** – Se stinge din viață și este înmormântat în Cimitirul Reykjavík.
- 2004** – Halldór Guðmundsson publică o biografie a lui Halldór Kiljan Laxness (apărută în 2008 și în traducere germană, engleză și suedeză).
- 2005** – Teatrul Național Islandez acordă o distincție dramaturgului Ólafur Haukur Símónarson, autorul unei piese de teatru despre anii petrecuți de Laxness în Statele Unite ale Americii: *Halldór í Hollywood* (*Halldór la Hollywood*).
- 2011** – Apare un volum de corespondență conținând scrisorile trimise de Laxness primei sale soții, Ingibjörg Einarsdóttir, în perioada 1927-1929: *Skáldid og ástin* (*Romancierul și dragostea sa*).

Respect pentru oameni și cărți

Discursul lui Halldór Laxness la Banchetul Nobel de la Primăria din Stockholm, 10 decembrie 1955

Călătoream prin sudul Suediei cu câteva săptămâni în urmă, când am auzit un zvon că alegerea Academiei Suedeze [pentru Premiul Nobel – n. trad.] ar putea să cadă asupra mea. Singur, noaptea, în camera mea de hotel, am început, firește, să mă întreb ce va însemna pentru un biet hoinar, un scriitor din una dintre cele mai depărtate insule din lume, să devină dintr-odată distins de o instituție faimoasă pentru promovarea culturii și să fie adus aici, pe scenă, la chemarea acesteia.

Nu e prea ciudat că m-am gândit, atunci pe loc, dar și în acest moment solemn, la toți prietenii și toate cunoștințele mele din tinerețe, la aceia care acum sunt morți și îngropați în uitare. Chiar în timpul vieții lor, aceștia au fost puțin cunoscuți și azi mai sunt pomeniți de foarte puțină lume. Toți aceștia, care m-au format și m-au influențat, au astăzi o înrăurire asupra mea mai mare decât a oricăror maeștri mai vestiți ori a unor precursori iluștri. Mă gândesc la acei minunați bărbați și femei printre care am crescut. E vorba de tatăl și de mama mea și, deasupra tuturor, de bunica mea care mi-a recitat sute de versuri din vechea poezie islandeză înainte ca eu să fi învățat măcar alfabetul.

Respect p În camera mea de hotel, în acea noapte, m-am gândit – așa cum o fac și acum – la principiile morale pe care mi le-a insuflat ea: să nu rănesc niciodată o viețuitoare, să-i așez de-a lungul vieții mele pe săracii, umilii și marginalii acestei lumi deasupra tuturor celorlalți, să nu uit niciodată de cei care au fost jigniți sau neglijăți ori care au suferit nedreptăți, pentru că ei au nevoie, mai presus de ceilalți, de dragoste și de respect, în Islanda sau oriunde în lume. Mi-am petrecut întreaga copilărie într-un loc în care nu aveam altă perspectivă în afara celei din cărțile de povești și din vise. Dragostea și respectul pentru obișnuința umilă a vieții de fiecare zi și pentru cei care duceau această viață a fost singurul percept moral care mi-a modelat convingerile pe când eram copil.

Îmi rechem în minte prietenii ale căror nume lumea nu le va cunoaște niciodată, dar care, în tinerețea mea și apoi în viața de adult, mi-au călăuzit activitatea literară. Deși nu erau scriitori ei înșiși, aveau, nu mai puțin, o judecată literară infailibilă care era în stare, mai bine decât a atâtor maeștri, să-mi deschidă ochii asupra a ceea ce era esențial în literatură. Mulți dintre acești oameni înzestrați nu mai sunt printre noi, dar sunt atât de vii în mintea mea și în gândurile mele, încât, de multe ori, pot să disting cu greu între ceea ce este expresia propriului meu eu și ceea ce mi se transmite prin vocea acestor prieteni ai mei.

Mă gândesc, de asemenea, la comunitatea de o sută cincizeci de mii de bărbați și femei care formează acea națiune iubitoare a cărții care suntem noi, islandezii. De foarte timpuriu, conaționalii mei mi-au urmărit cariera literară, când criticându-mă, când admirându-mi lucrările, dar nelăsând niciodată ca un cuvânt să-mi fie îngropat în indiferență. Ca un aparat sensibil care înregistrează fiecare cuvânt, au reacționat cu plăcere sau neplăcere la fiecare cuvânt pe care l-am scris. Este o mare șansă pentru un autor

Respectă se nască în mijlocul unei națiuni atât de adâncite de secole în poezie și tradiție literară.

Gândurile mele zboară acum către vechii povestitori islandezi care au creat operele noastre clasice, ale căror personalități au fost atât de absorbite de mase, încât numele lor, spre deosebire de lucrările lor, n-au fost păstrate de posteritate. Ei trăiesc prin creațiile lor nemuritoare și sunt la fel de mult o parte a Islandei ca și peisajul ei. Secol întunecat după secol, acești anonimi, bărbați și femei, au stat în colibele lor de lut scriind cărți fără să se întrebe prea mult ce răsplată vor primi, care va fi prețul sau recunoașterea ce li se va da. Nu aveau foc în sărmănele lor adăposturi, ca să-și poată încălzi degetele înțepenite cu care își scriau poveștile. Și totuși, ei au creat nu numai o limbă literară care este printre cele mai frumoase și mai subtile, dar și un gen literar. Cât timp inimile lor au rămas calde, le-au pus să lucreze prin condeiele lor.

Când stăteam în camera mea de hotel din Skâne, mă întrebam în sinea mea: ce poate da faima și succesul unui autor? O parte a bunăstării materiale, măsurabilă în bani? Desigur. Dar, dacă un poet islandez va uita originile sale ca om al poporului său, dacă va pierde chiar înțelesul de a fi alături de cei umili de pe pământ, pe care bunica mea m-a învățat să-i onorez, și se va îndepărta de ei, la ce bun faima lui sau bogăția?

Majestatea Voastră, doamnelor și domnilor, este un mare eveniment al vieții mele faptul că Academia Suedeză a pus numele meu alături de autorii anonimi ai poveștilor [*sagas* în original – n. trad.]. Motivele expuse de Academie pentru a mă singulariza într-un chip atât de spectaculos mă vor încuraja pentru tot restul vieții, dar le vor aduce, de asemenea, bucurie tuturor acelor al căror ajutor a fost la originea faptului că munca mea a putut căpăta valoare. Distincția pe care mi-ați acordat-o mă umple de mândrie

Respect și de bucurie. Mulțumesc Academiei Suedeze pentru toate cu recunoștință și respect. Chiar dacă eu sunt cel care primește astăzi Premiul din mâinile Majestății Voastre, simt nu mai puțin că el aparține numeroșilor mei mentori, părinții tradiției literare islandeze.

Din *Nobel Lectures, Literature 1901-1967*, Editor Horst Frenz,
Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1969
Copyright © The Nobel Foundation 1955

Traducere de Horia Gârbea

Creștinismul la ghețar

Un tânăr teolog, care, de fapt, nu este exact ceea ce se cheamă un teolog, este trimis de către episcopul Islandei într-o misiune foarte specială la Ghețar. În parohia de la Snæfells-jökull, zice-se, se întâmplă lucruri ciudate și neortodoxe: un cadavru e plimbat în sus și-n jos pe Ghețar, copiii nu mai sunt botezați, biserica e în ruină, iar pastorul își neglijează îndatoririle pastorale și se dedică din tot sufletul potcovitului.

Înarmat cu indicațiile ferme, dar destul de vagi ale episcopului – „Pur și simplu trebuie să spui și să faci cât mai puțin cu putință. Fii cu ochii-n patru. Vorbește despre vreme. Întreabă ce fel de vară au avut anul trecut și în cel dinainte. Spune că episcopul are reumatism. Dacă mai sunt și alții cu reumatism, întrebă unde îi afectează“ –, emisarul (pe scurt, Empi) ajunge într-un ținut straniu, dominat de ghețarul Snæfells, despre care, din timpuri străvechi, se crede că ar fi centrul universului. De fapt, totul în parohie pare străvechi, de la casele care se contopesc cu peisajul la cantorul care este „descendentul direct al acelei faimoase ramuri Jónsen care a scris *Istoria Islandei*“.

Numai că Tumi Jónsen, un bătrân venerabil, nu este dispus să se complacă în teorii, așa că declară de la bun început că istoria nu este decât un lung șir de povești, zvonuri, credințe și bârfe, fiind de datoria lui să le transmită mai departe așa cum le-a primit de la strămoși. După ce este împărtășit în mod simbolic cu un poc al de vin dulce, lui Empi i se face

Repede cunoaștință cu o femeie-stafie ce pare să bântuie regiunea din negura timpului, din acel moment zero al creștinismului la Ghețar, fiind prima islandeză îngropată în pământ creștin. Dar, cum vechile credințe mor greu – sau deloc, prin unele părți –, până să ajungă în locul sfințit, femeia, în buna tradiție din *saga* nordice, se scoală din morți și le face ceva de mâncare purtătorilor sicriului, apoi dispare.

Îndopat cu prăjituri, litri de cafea, povești, bârfe și legende, privat de somn și introdus în enigmele învierii, bioinducției și astrotelechineziei, Empi își dă seama că a alunecat prin gaura iepurelui. Singurul lui punct de reper rămâne pastorul Jón Prímus, dar acesta pare să fi îmbrățișat animismul. Bunul pastor îi răspunde în doi peri, îi propune să latre sau să cirească unul la altul, fiindcă vorbele sunt înșelătoare, și îl hrănește cu pâine și pește, dar în loc de vin îi dă să bea tot cafea.

În ciuda situațiilor bizare și absurde în care este angrenat, forțat de împrejurări să se erijeze în apărătorul creștinismului la Ghețar, Empi reușește să-și păstreze capul pe umeri, ajutat și de faptul că toți în jurul lui sunt atât de prinși în propriile fantasmagorii. În prefața ediției în limba engleză, Susan Sontag scrie: „Comicul este și crud. Acesta este un roman despre umilire – umilirea eroului. Este amăgit, înfometat, ținut treaz. Este trimis la o întâlnire cu o entitate misterioasă, care nu vrea să i se dezvăluie. [...] Orice ar face, nu înțelege și nu este ajutat să înțeleagă. Pastorul este plecat; biserica este închisă. Dar, spre deosebire de K. din *Castelul* lui Kafka, Empi nu suferă. În pofda tuturor umilințelor, nu pare afectat. Romanul are o răceală bizară, fiind în același timp crud și amuzant.“

Roman absurd, fantastic, filosofic, *Sub ghețar* este o carte de citit și de recitit, o privire aruncată în universul unei comunități excentrice și fabuloase, întrețesute din credințe și povești vechi de când lumea.

Sub ghețar

Respect pentru oameni și cărți

Episcopul vrea un emisar

Ieri-seară, episcopul a solicitat prezența subsemnatului. Mi-a oferit tutun de prizat. Nu, mulțumesc, mă face să strănut, am spus.

Episcopul: Măi, să fie! Ca să vezi! Pe vremuri, toți tinerii teologi prizeau tutun.

Subsemnatul: Oh, dar eu nu sunt exact ceea ce se cheamă un teolog. De fapt, doar mi se spune așa.

Episcopul: Din păcate, nu pot să-ți ofer o cafea, fiindcă doamna nu este acasă. În zilele noastre, nici măcar nevestele de episcopi nu mai stau serile pe la casele lor: societatea se duce de răpă. Ei bine, băiete, pari un tânăr de treabă. Am pus ochii pe tine încă de anul trecut, când te-ai ocupat de minuta sinodului. A fost o capodoperă, nu ți-a scăpat nimic din toată sporovăiala, nici măcar un cuvânt. N-am mai pomenit teolog care să știe stenografie. Și te pricepi și să mânuiești fonograful sau cum s-o chema.

Subsemnatul: Noi îi zicem magnetofon. Fonograf e mai potrivit.

Episcopul: Ce ți-e și cu gramofioanele astea din zilele noastre, Dumnezeule mare! Te pricepi și la televiziune? Asta e mai grozavă ca toate! Exact ca la cinema – după două minute, dorm dus. Unde, Doamne iartă-mă, ai învățat toate astea?

Subsemnatul: Oh, de fapt nu e mare lucru să faci o înregistrare pe bandă. Am ceva experiență dintr-o colaborare la radio. Dar n-am lucrat niciodată în televiziune.

Respect p
Episcopul: Nu contează. E de-ajuns treaba asta cu banda. Și stenografia. E uimitor cum de învață oamenii să mângâiească la cozile alea de șoareci. Aduce un pic cu araba. E timpul să fii hirotonisit! Fără îndoială că ai o slujbă stabilă.

Subsemnatul: Dau niște meditații la limbi străine. Și câteva la aritmetică.

Episcopul: Așa, carevasăzică, bun și la limbi străine!

Subsemnatul: Ei bine, am habar de cele cinci sau șase limbi străine care îți trebuie la examenul de admitere; și mai știu ceva spaniolă, fiindcă odată am însoțit un grup de turiști la Mallorca și m-am pregătit un pic.

Episcopul: Și cu teologia totul e-n regulă, nu-i așa?

Subsemnatul: Să zicem. Deși nu sunt cine știe ce credincios.

Episcopul: Un raționalist? Asta nu prea e bine! Trebuie să fii cu băgare de seamă când vine vorba de asemenea lucruri.

Subsemnatul: De fapt, nu știu cum ar trebui să mi se spună. Doar un caraghios zăpăcit, aș zice. Nimic altceva. Totuși, după părerea mea, m-am descurcat binișor la teologie.

Episcopul: Poate că nici n-oi vrea să fii hirotonisit?

Subsemnatul: Nu m-am prea gândit la asta.

Episcopul: Ar trebui să te gândești! Și pe urmă ar trebui să-ți găsești o nevastă. Cu mine așa s-au întâmplat lucrurile. Și e sănătos să ai copii. De-abia atunci începi să înțelegi lucrarea Creației. Am nevoie de cineva care să plece într-o mică expediție în numele meu. Dacă totul iese bine, curând după aceea o să ai asigurată o viață decentă. Dar nevasta va trebui să ți-o alegi singur.

Începusem de-acum să-l ascult cu interes, dar episcopul s-a apucat să vorbească despre literatura franceză. Literatura franceză este atât de interesantă, spuse el. Nu ești de aceeași părere?

Respect p Subsemnatul: Da, cred că da. Dacă-ți găsești timp pentru ea.

Episcopul: Nu ți se pare ciudat că cei mai mari scriitori francezi au scris cărți despre Islanda care i-au făcut nemuritori? Victor Hugo a scris *Han din Islanda*, Pierre Loti a scris *Pescari de Islanda*, iar Jules Vernes a dat lovitura cu acea extraordinară capodoperă despre Snæfellsjökull¹, *O călătorie spre centrul pământului*, romanul în care apare Árni Saknússem, singurul alchimist și filosof pe care l-a dat vreodată Islanda. Nimeni nu mai poate fi același după ce a citit această carte. Ai noștri n-ar fi putut să scrie niciodată o carte ca asta – cu atât mai puțin despre Snæfellsjökull.

Subsemnatul nu a fost întru totul de acord cu episcopul în privința ultimei cărți de pe listă și a declarat că el, personal, a fost mai impresionat de relatarea făcută de pomenitul scriitor despre călătoria lui Phileas Fogg în jurul lumii decât de cea despre coborârea lui Otto Lidenbrock în craterul de la Snæfellsjökull.

S-a dovedit totuși că ceea ce credeam eu despre literatura franceză n-avea nici cea mai mică importanță pentru episcop.

Episcopul: Ce-ai zice să pornești de-ndată către Snæfellsjökull, ca să desfășori la acel munte faimos în toată lumea cea mai importantă investigație de la Jules Verne încoace? Plătesc la nivelul tarifelor din administrația publică.

Subsemnatul: Nu-mi cereți să fac fapte eroice. În afară de asta, am auzit că isprăvile de felul ăsta nu se săvârșesc niciodată în schimbul unor tarife la nivelul celor din administrația publică. Nu sunt croit pentru acte de vitejie. Dar să expediez o scrisoare la Ghețar pentru Domnia Voastră sau ceva asemănător, asta sigur c-ar sta în puterea mea.

¹ Ghețarul Snæfells.

Respect p
Episcopul: Vreau să te trimit într-o călătorie de vreo trei zile în numele meu. O să-ți dau un rezumat scris cu instrucțiunile misiunii. O să te rog să-i faci o vizită preotului de acolo, pastorul Jón Prímus, din partea mea și să-i ceri să te găzduiască. E ceva acolo, în vest, care trebuie cercetat.

Subsemnatul: Dacă nu vă e cu supărare, ce e de cercetat?

Episcopul: Trebuie să cercetăm creștinismul de la Ghețar.

Subsemnatul: Și cum vă așteptați să facă asta un biet novice ca mine?

Episcopul: Probabil că cel mai bine ar fi să-ncepi prin a-l supune unei investigații pe bătrânul pastor Jón: de exemplu, să stabilești dacă omul e nebun sau nu ori dacă nu cumva e mai inteligent decât oricare dintre noi. A petrecut șase ani la o universitate din Germania, încercând să studieze istoria, pentru ca în cele din urmă să sfârșească ca teolog aici, cu noi. Atitudinea lui a fost dintotdeauna nițel cam îndoielnică. Sunt voci care susțin că și-a pierdut credința.

Subsemnatul: Și să mă amestec eu în așa ceva?

Episcopul: Ce vreau eu să știu în primul rând, fiindcă întâmplarea face să fiu băiatul de serviciu al Ministerului Afacerilor Eccleziastice, este de ce nu păstrează biserica în stare bună? Și de ce nu ține slujba? De ce nu botează copiii? De ce nu îngroapă morții? De ce, de zece sau de douăzeci de ani încoace, nu și-a ridicat stipendiul? Înseamnă cumva toate astea că este un credincios mai bun decât noi, ceilalți? Și ce spun enoriașii? În cursul a trei inspecții succesive, i-am dat bătrânului instrucțiuni să îndrepte lucrurile. Departamentul i-a trimis, în total, cincizeci de scrisori. Și se-nțelege că nu am primit niciodată vreun cuvânt de răspuns. Dar nu poți avertiza un om mai mult de trei ori, ca să nu mai vorbim de amenințări – a patra oară, amenințarea e ca un cântec de leagăn care doar te adoarme; după asta, nu-ți mai rămâne decât să-l caterisești pe loc. Dar care sunt delictele? Exact aici este fondul problemei! Se impune o investigație. Chiar

Respect în momentele astea circulă niște povești gogonate, cum că a permis depunerea unui cadavru în ghețar. Ce cadavru? Este ditamai scandalul! Te rog să verifici! Dacă există un mort, trebuie coborât în așezare și îngropat în pământ sfinit. Și, dacă e altceva, atunci ce e? În anul care l-a precedat pe ultimul, i-am scris individului care se presupune că este cantor acolo, am uitat cum îl cheamă. Răspunsul a sosit ieri, fix după optsprezece luni; de parcă oamenii ăștia ar avea la dispoziție tot timpul din lume! Dacă nu ți-e cu supărare, ce fel de țărănoi neciopliți sunt ăștia? S-a creat un fel de conspirație la Ghețar? Împotriva noastră, a celor de-aici! Un fel de francmasonerie! Iar individul ăsta e de două ori mai nebun decât a fost vreodată pastorul Jón. Cred că n-ar fi rău să-l verifici un pic și pe el. Uite-i mângălitura!

Episcopul îmi înmână o bucată de hârtie având colțurile îndoite, despre care cu greu puteai să crezi că a venit prin poștă; arăta de parcă ar fi fost purtată din fermă în fermă și trecută din buzunar în buzunar prin mai multe regiuni. Cu toate astea, scrisoarea trăda o atitudine mentală, dacă se poate numi așa, mai adâncă decât lăsa să se înțeleagă la prima vedere și care exprima ceva din logica locului căruia îi aparținea, dar care oriunde în altă parte n-ar fi avut poate prea multă noimă. Episcopul a continuat să vorbească, în timp ce eu mi-am aruncat privirea peste scrisoare:

Și se mai aude că le-ar fi permis unor undițari și venetici să trântescă o monstruoșitate de construcție aproape peste biserică – să-i spui din partea mea s-o dea jos imediat! În plus, trebuie să-i vină mintea la cap în ceea ce privește divorțul. Am auzit că e însurat de mai bine de treizeci de ani, cu mult înainte ca eu să devin episcop, și încă nu a rezolvat problema divorțului de nevastă-sa, deși se știe că nu au împărțit niciodată același pat sau acoperiș. În schimb, se pare că s-a ncurcat cu o femeie pe nume Hnallþóra, culmea! Să existe oare o amenințare la adresa creștinismului?

Respect p Scrisoare către episcop de la cantor, un anume Tumi Jónsen din Brún-de-sub-Ghețar. Conținutul pe scurt: Semnatarul imploră îngăduință pentru lăncezeala lui în ale condeului, alunecarea în senilitate etc., acum punându-se, în sfârșit, pe treabă ca să răspundă scrisorii de la Episcopul Islandei, primită cu forme în regulă în anul care l-a precedat pe ultimul și care conține întrebări cu privire la respectarea riturilor creștine la Ghețar și, de asemenea, cu privire la cât adevăr ar putea fi în zvonurile cum că pastorul și-a trădat chemarea și că îndatoririle parohiale sunt neglijate; mai mult, a existat în ultimii ani vreun transport suspect pe ghețar al unui sicriu neidentificat, precum și orice alte escapade de aceeași natură? Cantorul își ia libertatea să declare pur și simplu și oficial convingerea lui de nezdruccinat că nu există nimeni, nici în această parohie și nici altundeva în preajma Ghețarului, care să nu recunoască faptul că preotul de la Ghețar, pastorul Jón Jónsson, cunoscut ca Prímus, este un om de aur. Nu există suflet de om în acest loc care să aleagă să se lipsească de pastorul Jón, nici măcar pentru o zi. Un singur fir de păr de pe capul lui nobil să fie atins, și întreaga comunitate ar fi lovită de durere. Negreșit că au mai existat câteodată unele sugestii cum că pastorul nostru nu prea dă în brânci când vine vorba de îndatoririle parohiale, dar îndrăznesc să afirm, cu mâna pe inimă și în calitatea mea de cantor parohial, că toată lumea este înmormântată în cele din urmă după toate canoanele și cu tot ceremonialul de rigoare, la fel ca în alte locuri din țară. Pe de altă parte, dacă vine vorba de orice unealtă din împrejurimi care suferă vreo stricăciune (fiindcă la noi, în Islanda, ca și în străinătate, nu se mai fabrică, în zilele noastre, decât porcării), atunci ajungem la esența problemei în ceea ce-l privește pe pastorul Jón: orice s-ar strica, fie ustensile, fie mașini, polonice sau cuțite vechi, chiar și vase de pământ sparte, toate devin ca noi sau chiar mai bune în mâinile pastorului Jón. Mă tem că mulți călăreți

Respectușii sau automobiliști, de prin aceste locuri ar considera înlăturarea pastorului Jón o tragedie, un așa om priceput aproape de șosea, la care poți să apelezi, mereu gata să potcovească un cal, la orice oră din zi sau din noapte, un veritabil artist când vine vorba să cârpească motoarele uzate ale oamenilor, care pe urmă merg din nou ca unse. În concluzie, este foarte adevărat că biserica noastră nu se află în cea mai bună stare, deși, în realitate, nu au existat prea multe plângeri; dar se spune că Dumnezeu e mare. Nu se cade să mai lungim vorba pe marginea acestui subiect. Servitorul iubitor și supus al Domniei Voastre, Tumi Jónsen din Brún-de-sub-Ghețar.